

CAPUT TERTIUM.

De existentia revelationis.

Antequam religionem revelatam existere comprobemus, et quænam divina sit ostendamus, plura in antecessum necessariò statuenda sunt, variisque capitibus à nobis statuentur. 1°. Expendendum occurrit quomodò se habere debeant homines in inquisitione religionis revelatæ. Itaque illud in præsentì capite expendemus.

De modo se habendi in inquisitione religionis revelatæ.

Duplex error hìc nobis est confutandus. Primus est eorum Deistarum qui dicuntur indifferentes, quique religionis revelatæ inquisitionem inutilem censent, qui quidem religionis naturalis necessitatem et revelationis possibilitatem admittunt, sed qui tamen omnes religiones; quæ traduntur ut revelatæ, quasi indifferentes habent, illasque, modò religio naturalis illibata servetur, nequidem examini esse subjiciendas arbitrantur.

Secundus error quem hìc confutabimus, eorum est qui contendunt virum sapientem cui aliqua religio revelata credenda proponitur, expendere debere an sit rationi consona vel dissona, antequàm expendat facta et momenta extrinseca quibus hæc religio se innixam esse gloriatur; qui contendunt, uno verbo, religionem quæ ut divinitùs revelata prædicatur, ratiociniis hu-

juse religionis doctrinæ intrinsecis potiùs quàm testimoniis esse expendendam.

PROPOSITIO PRIMA.

Cùm proponuntur religiones tanquàm à Deo revelatæ et ad salutem necessariæ, illicitum est ac stultum sese indifferentem ostendere et in nullam partem moveri; necessariòque expendendum quænam sit vera.

PROB. Possibilis est religio revelata, ut antea probavimus. Id non diffitentur Deistæ quos hìc refellimus. Aliundè, inter religiones quæ se revelatas esse gloriantur, quædam profitentur fidem doctrinæ quam edocent à Deo postulari ut necessariam, eamque esse necessariò requisitam ad vitanda sempiterna, quæ sunt apud inferos, supplicia, æternamque felicitatem consequendam. Talis est religio de qua in nostra propositione mentio est. Igitur qui in hisce circumstantiis constitutus cum fastidio abnuat videre etiam atque etiam et considerare quid credendum, quid agendum sit, manifestum leges divinas infringendi periculum facit, salutemque suam in discrimen adducit: atqui tanto periculo sese committere stultum est et illicitum; ergo stultum est et illicitum non expendere, etc.

Et certè ideò, juxtà indifferentes, supervacaneum est religiones revelatas examini subjicere, quia Deus omnibus religionibus revelatis, omnibus ritibus, sive judaico, sive mahumetano, sive christiano æquè coli-

tur, modò religio naturalis illibata servetur : atqui illud Deistarum principium falsum est, ut ostendemus in decursu, ubi tolerationem in causa religionis confutabimus.

PROPOSIO SECUNDA.

Cùm religio tanquàm à Deo revelata proponitur, testimoniis, factis, et momentis extrinsecis expendenda est ac comprobanda, non ratiociniis metaphysicis; inquiri debet an momenta externa quibus innititur sint efficacia, non verò an ipsius dogmata rationi consonent vel repugnent.

PROB. 4°. Revelatio divina, revelatio mysteriorum quæ quidem est possibilis, ut jam probavimus, est actus in Deo liber : atqui actus liber non ratiociniis metaphysicis, sed factis et testimoniis probatur; siquidem nulla est connexio inter nostras ideas et voluntatem Dei liberam; ergo revelatio divina, revelatio mysteriorum, factis, non ratiociniis expendi debet.

2°. Revelatio est factum : atqui factum monumentis extrinsecis, testium dictis probatur; ergo revelatio eadem methodo probari debet et inquiri.

5°. Religio revelata est, vel saltem esse potest pro omnibus : atqui religio quæ ratiociniis, argumentis metaphysicis demonstratur, ad summum philosophis potest esse utilis, non verò plebeis; disquisitiones enim metaphysicæ et argumentosæ à vulgari intelligentia remotissimæ sunt; ergo revelatio factis atque testimoniis probanda est ac perquirenda.

4°. Ope ratiociniorum ipsi philosophi non docuerunt nisi religiones absurdas et horrendas. Philosophi hodierni, si à revelatione aberrant, meliora et saniora non docent; ergo ope ratiociniorum non est expendenda religio quæ tanquàm à Deo revelata proponitur.

5°. Deus revelare potest, ex dictis, mysteria, veritatesque menti humanæ impervias; potest mandata positiva legi naturali supperaddere : atqui de mysteriis, de veritatibus rationi imperviis, de mandatis positivis lege naturali non præscriptis per rationem dijudicari non potest. Hæc omnia ratiociniis expendi non possunt, uti evidens est; siquidem vel sunt rationi impervia, vel ab illa non præscribuntur. Ergo revelatio ratiociniis expendi non debet.

6°. Methodus periculosa, plerisque impervia adhibenda non est, dum præstò est alia methodus tuta et facilis omnibus; atqui methodus adversariorum est periculosa, plerisque impervia, dum præstò est alia methodus tuta et facilis. 1° Quidem est periculosa; cùm enim Deus veritates mentis aciem fugientes revelare possit, si ratiociniis eas expendamus, manifestum est periculum ne id quod rationi duntaxat impervium est, ipsi contrarium judicetur. Præterea, si obtineat illi methodus, perpetuæ erunt disputationes, perpetuaque dubitatio, ut experientiâ constat. 2° Plerisque impervia est ista methodus. Examen enim illud requirit mentes acutas et subtiles, cognitiones metaphysicas, versarique potest circà quæstiones difficiles et majores intellectu; consequenter ad vulgarem popularemque sensum accommodata non est, viresque illiteratorum longè

prætervolat. 3° Alia præstò est methodus tuta et facilis, nempe factorum et miraculorum, ut postea ostendemus; ergo, etc.

Sic ægrotus in arte medica hospes, in remediorum delectu, non proprio iudicio stare debet, sed medico credere. Sic vir jurisprudentiæ ignarus, si sapit, jurisconsulti auctoritate in suis negotiis dirigitur, diffusus ingenio suo.

Notandum est sedulò, cùm dictum est religionem revelatam factis et testimoniis, non verò ratiociniis, probari et expendi debere, nos minimè fuisse locutos de religione evidenter, perspicuè, soloque mentis intuitu absurdà, etiam respectu imperitorum, qualis est idolorum cultus. Enim verò, certum est ex ipso intuitu talem religionem momentis extrinsecis, efficacibus, et credibilibus non posse inniti, uti fusiùs deinceps annotabimus; hæc consequenter factis non est expendenda; sed statim repudianda sine ulteriori examine.

Hinc refellitur autor nefandi libri cui titulus, *Pensées philosophiques*, qui, p. 50, asserit miracula esse inutilia ad religionem probandam, ipsiusque veritatem rationibus esse demonstrandam.

Obj. Si religio factis, non ratiociniis, expendenda sit, ergo pagani christianis respondere poterant suam religionem non ratiociniis esse expendendam, sed per testimonia quibus illam innixam jactitabant, de illa judicandum esse; consequenter declinare poterant omnia tela in ipsos à primis christianis undiquè congesta, omnia argumenta quibus religionis christianæ defen-

sores cultus idolorum absurditatem demonstrare salagebant.

R. 1° Religionem paganorum primo intuitu et absque examine, ipsà expositione, evidenter fuisse absurdam, etiam respectu omnium qui indomitis effrænatisque animi cupiditatibus non obtemperabant. Hinc primi christiani statim concludere poterant illam esse procul abjiciendam, nec factis, nec testimoniis efficacibus innixam.

2° Pagani veritatem sui cultus nullà auctoritate sufficienti confirmabant; hinc rursus revincebantur à christianis, qui aliundè suam religionem invictis argumentis demonstrabant.

CAPUT QUARTUM.

De argumentis quæ revelationis existentiam probant.

Ex dictis in capitibus immediatè præcedentibus, possibilis est revelatio; consequenter Deus potest religionem hominibus per revelationem manifestare; non potest autem Deus religionem hominibus revelare, et jubere ut illam observent, nisi ipsis suppeditet notas et signa quibus probet se esse locutum, atque eos qui religionem hanc hominibus annuntiant tanquàm à Deo revelatam, esse reverà à Deo missos; quibus, uno verbo, Dei legati à pseudo-prophetis secernatur; nisi enim talia media ipsis subministraret, ad credendum non te-